

Știința autistă

„Eu nu cred că se poate spera că cibernetica va furniza ea singură, într-un viitor mai mult sau mai puțin apropiat, soluția triplei enigme a vieții, a conștiinței și a gândirii.”

Louis de Broglie

Două sunt cezurile epistemice cu consecințe încă neevaluate: desprinderea Economiei de Filozofie și izgonirea Metafizicii din cetatea cunoașterii. Nu încapă îndoială asupra cauzei. Raționalizarea și secularizarea iluministă au constituit amestecul detonant pentru împerecherea conceptualizărilor heterodoxe. Cumva brutal, dar cu metodă s-a diluat funcția combinatorie a naturii pentru a se forța autoreferențialitatea creativă. De la relaționarea extrovertită la relativismul introvertit a însemnat calea decăderii din completitudine și universalism în fragmentarism și excepționalism. Pe acest traseu s-au născut savanții care nu pot comunica între ei și experimentele care se explică doar pe ele însele.

Așa s-a ajuns ca un finanțist să se mire că există și supracontexte în afară de determinismul mecanismelor de transmisie, un contabil să fie fascinat de câtă libertate poate să dispună apelând la epistemologie dincolo de normativitatea sclerotică a contului, un statistician să-și declame fericirea când a pătruns în universul viu al macroeconomiei, un informatician să explodeze de încântare încărcându-și feedback-urile ca proces de învățare ș.a.m.d.

Modelul științelor suficiente sieși este ilustrarea absolută a sfidării naturii, singura suficientă sieși prin complementaritatea funcțională și toleranța diversității. Economia, rupând textura ideatică cu Filozofia, a renunțat la justificarea în context a funcțiilor ei și a jucat totul pe cartea randamentului. Problemele au fost reformulate în reperele stricte ale raționalizării de tip *ceteris paribus*, iar soluțiile au devenit abundente atât timp cât mizau eminent pe externalități. Soluțiile nu costau mai nimic economia când creditorul absolut era situat dincolo și dincoace de raționalizare.

Simpla organizare rațională a conținuturilor cunoașterii, mai ales fragmentare, creează iluzia atingerii pattern-ului de știință. Persistența în această iluzie, reconfortantă pentru că elimină dependențele reflexive și legitimează autarhia gândirii, a obligat – constatăm – arhitectul să deseneze doar cărămida, aceasta fiind acreditată magic cu funcția de a proiecta clădirea. Cunoașterea și Știința au devenit bănci de depozit. Investiția în sinteză, unificare, reconstrucție, ca și în relevație, perspectivă, complexitate, preeminența sistemelor deschise și cu autoorganizare s-a blocat sau a devenit derizorie. În absența acestei operații, Economia rămâne cel mult o *Sylva Sylvarum* baconiană.

Ruptura de Filozofie a însemnat pentru Economie mai puțină îndoială asupra scopurilor, dar și tot mai puțină înțelegere asupra consecințelor atingerii lor. Cauza ultimă a înlocuit cauza primară. De la trebuințele domestice care definesc omul s-a trecut exclusiv la multiplicarea artificială a nevoilor care dezumanizează lumea. Abundența ca standard al performanței a făcut din economie scopul perfect, iar din om mijlocul consumabil. Raționalizarea, pentru a fi deplină, nu are nevoie de sentimente, după cum eficiența ca genă a economiei nu este compatibilă cu echitatea socială. Economia și-a câștigat dreptul în cetatea științelor autoreferențiale, dar umanizarea a pierdut o șansă de a-și păstra virtutea naturală a opțiunilor.

În timp ce Economia fără compania Filozofiei a vrut să demonstreze că poate totul, inclusiv să se dispenseze de om, Filozofia fără Metafizică a ambiționat să sondeze lumea pe fragmente pierzând perspectiva și blocând explicația. Excomunicarea Metafizicii, ca reflex al triumfului rațiunii, a transformat Filozofia în gramatică extensivă, când nu i-a permis să fie o retorică lejeră. Despărțirea de Metafizică a însemnat pentru Filozofie izgonirea dintre nemuritori. Economia fără Filozofie a renunțat la om, Filozofia fără Metafizică s-a despărțit de viață. Una a devenit o știință a mortificării, iar cealaltă a ajuns un ritual al deshumării.

Sacrificial, Economia s-a îngropat în piață, iar Filozofia și-a stins aura înțelepciunii. Ambele au căzut pradă raționalizării. Economia s-a învins pe sine monetizând sentimentele, Filozofia și-a rătăcit vocația în labirintul textului. Specialistul în marketing se închină fără dileme la cererea abstractă, cel în management crede orbește (și nu cercetează!) funcția de producție. Filozoful și-a spart oglinda în mii de cioburi.

Semnele revenirii la condiția naturală sunt plăpânde. Economia persistă în formalizare, iar Filozofia se izolează în cuvinte. Recăsătoria lor în această stare ar fi cu adevărat un eșec. Pentru a avea speranțe de fertilitate doar împreunarea Economiei cu Filozofia renăscută ca Metafizică este soluția. Cunoștințele particulare ale fragmentelor de Știință Economică trebuie integrate în adevărata Economie pentru a putea avea viziunea corectă, pentru că ar fi completă, asupra naturii sociale a Economiei. Adică o expresie rațională a unei necesități acționale, legitimată de o teorie antropică în esență.

Sumar

Raporturile dintre procedurile etice și dezvoltarea afacerii		Federalismul fiscal	
■ Petru Prunea	3	■ Tatiana Moșteanu, Mihaela Iacob	21
Economia computațională bazată pe agenți: o nouă frontieră a cercetării economice		Utilizarea contractelor options în managementul riscului valutar	
■ Romulus-Cătălin Dămăceanu	7	■ Daniel Armeanu, Florentina-Olivia Bălu	27
Analiza investițiilor în titluri financiare și gestiunea portofoliului de active în situații nedeterminate		Puterea comercială a Asiei	
■ Leonardo Badea	15	■ Iulia Monica Oehler-Șincai	33

Notă: Autorii sunt responsabili de clarificarea dreptului de utilizare a informațiilor cuprinse în articole.

Revizie text: Gabriela Ochiană

Tehnoredactare computerizată: Nicoleta Bobocea

Grafică: Alexandru Ion

Abonamente: Irina Jerpel (021/312.22.48 – int. 24)

Difuzare: AGER-Economistul (021/312.22.48 – int. 24)

www.economieteoreticasiaplicata.ro; www.ectap.ro
Recepție texte: economia.ta@edeconomica.com